

24 oktober 1940 — Vertrek van ruiters tijdens de eerste editie van de TMPT in Nederlands-Indië.

Karakter en Kameraadschap

De geschiedenis van
75 jaar
Tweedaagse
Militaire
Prestatie
Tocht

Majoor Fred Warmer

Inhoud

	Majoor Fred Warmer
6	75 jaar TMPT: Generaties in beweging, verbonden door karakter en kameraadschap
	Kolonel Fulco Stallmann
8	TMPT 75 Jaar. Operationele Inzetbaarheid. Toen en Nu
	Hoofdstuk 1
12	Sport als uitdrukking van de weerbaarheidsgedachte
	Hoofdstuk 2
58	Doorstart 1955 / Voortzetting van een traditie
	Hoofdstuk 3
138	Pionier en prominent
	Hoofdstuk 4
214	Het TMPT-kruis
	Bijlagen
225	Namenlijst met 10 of meer succesvolle TMPT-deelnames t/m 2025
228	TMPT-edities
230	Bronnen- en beeldmateriaal
232	Fotoverantwoording
233	Lijst met contributeurs 'Karakter en Kameraadschap'
234	De TMPT-commissie 2026
235	Beschrijving onderdelen TMPT 2026
236	Met dank aan
237	Over de auteur
238	Nawoord
240	Colofon

Touwtrekwedstrijd van leden van de Amsterdamsche Athletiek Club (AAC) in het Nederlandsch Sportpark te Amsterdam, vermoedelijk ca. 1918-1923. In de jaren rond en na de Eerste Wereldoorlog vormden grote sportmanifestaties een belangrijk onderdeel van het streven naar nationale weerbaarheid. Civiele atletiekverenigingen zoals de AAC leverden daarbij een belangrijke bijdrage. Onder de leden bevonden zich talrijke (reserve)officieren en militairen, waardoor de grenzen tussen civiele sport en militaire lichamelijke oefening in de praktijk vaak vervaagden. Touwtrekken was in deze periode een vaste discipline binnen zowel militaire als civiele sportwedstrijden en gold als oefening in kracht, samenwerking en discipline.

Virtus et amicitia

Karakter en Kamaraadschap
Marcus Tullius Cicero (106-43 v.Chr.)

Teamfoto van de Koninklijke HFC uit Haarlem, opgericht in 1879 en erkend als oudste voetbalclub van Nederland.

Sport als uitdrukking van de weerbaarheids- gedachte

Baanwielrenner in het Oude Stadion te Amsterdam, omstreeks 1920.

Teamfoto van een dameshockeyelftal met Keepster, Nederland, omstreeks 1925-1930.

Rond 1900 ontstond in Nederland een breed gedragen weerbaarheidsbeweging, gevoed door twijfel aan zowel de militaire paraatheid als de geestelijke en lichamelijke conditie van land en krijgsmacht. In een periode van ingrijpende maatschappelijke veranderingen groeide het besef dat een klein land slechts kon voortbestaan wanneer niet alleen het leger, maar ook de bevolking voorbereid was op verdediging. De vrees voor fysieke achteruitgang en moreel verval als gevolg van industrialisatie en verstedelijking versterkte de nadruk op orde, oefening en gemeenschapszin.

Sport en de weerbaarheidsgedachte

Weerbaarheid werd een nationale verantwoordelijkheid, niet alleen een militaire taak. Sport en lichamelijke vorming moesten karakter, verbondenheid en plichtsbesef versterken; het geofende lichaam gold als fundament voor nationale kracht en veiligheid. De wortels van dit denken lagen deels al in de tweede helft van de negentiende eeuw. In de jaren 1866-1867 ontstonden in Nederland schietverenigingen, die door het Rijk werden ondersteund met het oog op militaire voorbereiding. Binnen deze verenigingen ontwikkelden de leden niet alleen hun schietvaardigheid, maar werden zij ook geschoold in militaire discipline, gymnastiek, marsen, exercitie en in de kennis van rangen en uniformen. Daarnaast werd voor de versterking van de volksweerbaarheid een beroep gedaan op het Nederlandsch Gymnastiek Verbond.

Koning Willem III (middenvoor), prins Hendrik de Zeevaarder (links van de koning), prins van Oranje (achter de koning), te midden van leden van weerbaarheidskorpsen in uniform tijdens de Tweede Nationale Schietwedstrijd, gehouden in de Zwarte Duinen bij De Bilt 16-21 augustus 1869.

Groepsfoto in de duinen, gemaakt tijdens de 4e Nationale Schietwedstrijd van de Vereniging van Nederlandsche Scherpschutters, augustus 1893.

Groepsfoto in de duinen, gemaakt tijdens de 4e Nationale Schietwedstrijd van de Vereniging van Nederlandsche Scherpschutters, augustus 1893.

Officieren van de Koninklijke Nederlandse Weerbaarheidsvereniging Volksweerbaarheid, zittend voor een staffent tijdens manoeuvres, kamp Laren, 1912.

Sport als uitdrukking van de weerbaarheidsgedachte

Het uithoudingsvermogen en de fysieke prestaties van de Italiaanse troepen tijdens het Tweede Italiaans-Abessijnse conflict (1935-1936) vormden voor A.R. Kleyn een belangrijke inspiratiebron voor zijn initiatief tot de oprichting van het TMPT.

aantoonde of de Nederlandse militair en in het bijzonder de reserveofficier bestand was tegen langdurige inspanning en de fysieke eisen van het moderne oorlogsbedrijf. Uit die behoefte ontstond de Tweedaagse Militaire Prestatie Tocht, als concrete uitwerking van dit denken in de praktijk. Wat begon als een abstract verlangen naar toetsing en bevestiging, kreeg in 1936 een gezicht in het initiatief van reserve-eerste-luitenant der veldartillerie A.R. Kleyn uit Zeist, aan wie het ontstaan van de TMPT is te danken. Toen hij in 1936 in de krant las over de prestaties en het enorme uithoudingsvermogen van de Italiaanse troepen tijdens het Italiaans Abessinische conflict, (1935-1936), vroeg hij zich af in een schrijven aan het hoofdbestuur van de AVNRO: *“of in tijden van noodzaak ook de Nederlandsche soldaat en meer speciaal de Nederlandsche Officier en Reserveofficier over een voldoende uithoudingsvermogen zou beschikken om bestand te zijn tegen de abnormale vermoeienissen van het oorlogsbedrijf”*.

Gezien de aard en samenstelling van het toenmalige kadmilitieleger, dat voornamelijk uit reservisten bestond die slechts kort daadwerkelijk in dienst waren geweest, zette hij daar grote vraagtekens bij. Het ontbrak de militairen aan regelmatige training, waardoor hun uithoudingsvermogen verminderde.

Het startpunt van de eerste editie van de TMPT: de Prins Willem III-kazerne aan de Heiligenbergerweg in Amersfoort, 1936.

Van Nederland naar Nederlands-Indië

Tijdens haar vierde jaarvergadering, gehouden op 7 oktober 1939 in de Militaire Sociëteit *Concordia* te Batavia, kwam de Vereniging van Reserveofficieren van het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) bijeen. Deze vereniging, de afdeling Nederlands-Indië van de Algemene Vereniging van Nederlandse Reserveofficieren, richtte zich op de belangenbehartiging en het versterken van de onderlinge verbondenheid van reserveofficieren binnen het koloniale leger in Nederlands-Indië. Tijdens deze vergadering klonken waarschuwendende signalen uit Europa over de toenemende oorlogsdreiging en de noodzaak tot versterking van de Nederlandse krijgsmacht. In een wereld waarin het conflict zich steeds nadrukkelijker richtte op de Indische archipel verplaatste, zocht het KNIL ook naar middelen om de fysieke en mentale weerbaarheid van zijn militairen te vergroten *“tot vermeerdering der parate kennis en ter opvoering der geoefendheid”*.

Een van de voorgestelde middelen ter bevordering van paraatheid en geoefendheid was de organisatie van een Nederlands-Indische Tweedaagsche Militaire Prestatie Tocht. Volgens de voorzitter, reserve-kapitein der Genie J. J. Jiskoot, zou een dergelijke prestatietocht bij uitstek passen binnen de doelstellingen van lichamelijke weerbaarheid en militaire geoefendheid der reserveofficieren. Als richtsnoer werd vastgesteld dat het merendeel der deelnemers uit reserveofficieren diende te bestaan. *“Het betrof volgens Jiskoot immers een militaire prestatie, in het bijzonder bedoeld om de lichamelijke en morele geschiktheid van den reserveofficier te toetsen. In Nederland bestond dan ook nadrukkelijk de wensch om een dergelijke T.M.P.T. mede voor de Indische afdeelingen te organiseren”*. Hij verwees daarbij naar een artikel in het *Tijdschrift voor de Reserve-Officieren van het Koninklijk Nederlandsch-*

Indisch Leger, jaargang 4 (1939), van reserve-kapitein mr. P. R. Tak Labrijn, alsmede naar de publicaties betreffende de Nederlandsche TMPT in de jaren 1936, 1937 en 1938. *“Dit wat Holland betreft. Het woord was thans aan Indië”*, aldus Jiskoot.

Deze opvatting werd kracht bijgezet door de in Nederland verblijvende TMPT-propagandacommissaris reserve-majoor W. Cool, die daarbij te kennen gaf, *“dat men in Holland niets liever wenschte dan ook voor de Indische afdeelingen te komen tot het houden van een T.M.P.T., te meer daar hij reeds in de voorafgaande jaren had gecorrespondeerd met den reserve-kapitein mr. P. R. Tak Labrijn over de mogelijkheid om de T.M.P.T. mede in Nederlandsch-Indië te organiseren”*.

Deze plannen werden echter doorkruist door de voorbereidende defensiemaatregelen, die inmiddels noodzakelijk werden geacht. Ook vanuit de legerleiding werden bedenkingen geuit. Daarbij werd erop gewezen dat binnen het KNIL reeds een officiële vaardigheidsonderscheiding bestond: de Vaardigheidsmedaille van het Koninklijk Nederlands Indisch Leger, ingesteld bij Besluit van de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië, Johan Paul van Limburg Stirum, nummer 35 van 17 november 1919. Om die reden werd de instelling van een soortgelijke activiteit en bijbehorende medaille niet wenselijk geacht. Deze Vaardigheidsmedaille was een vaardigheids- en daarmee sportmedaille, bedoeld om de lichamelijke conditie van militairen onder tropische omstandigheden op peil te houden. De Nederlandse tegenhanger was een particulier initiatief van het Nederlands Olympisch Comité, maar mocht desondanks door militairen en politiefunctionarissen op het uniform worden gedragen. De Nederlands Indische Vaardigheidsmedaille had daarentegen, dankzij haar instelling door de Gouverneur-Generaal, een uitgesproken officieel militair karakter wat vergelijkbaar was met de TMPT-medaille.

Ruiters onderweg tijdens de eerste editie in Nederlands-Indië, gestart op 24 oktober 1940. Het vertrek vond plaats op het sportterrein van de Bond voor Lichamelijke Opvoeding te Bandoeng.

Tijdens de mars diende 30 minuten met gasmasker in beschermstelling te worden gemarceerd. De militairen dragen het olijfgroene katoenen (Garoet-)uniform voor gebruik in de tropen, KNIL.

De deelnemers dienden zich daarom bij aanmelding in Bandoeng te voorzien van een doktersverklaring waaruit bleek dat zij lichamelijk in staat waren aan deze prestatietocht deel te nemen.

De motorrijders beschikten vrijwel allen over een eigen voertuig. De ruiters van buiten maakten daarentegen bijna zonder uitzondering gebruik van dienstpaarden. Gedurende twee achtereenvolgende dagen werd per dag een afstand afgelegd van, naar keuze, tweehonderd kilometer per motor, dertig kilometer te paard, vijftig kilometer per rijwiel en twintig kilometer te voet, waarbij op het traject te voet vier kilometer door het terrein op kompas gelopen moest worden. Al deze onderdelen dienden binnen zestien uur te worden volbracht, waarbij gedurende

een half uur van elk onderdeel moest worden gereden of gemarceerd met gasmasker in beschermstelling. Op het gasmaskertraject bevonden zich bovendien vier geheime controleposten, listig tussen enkele bamboestruiken verscholen, om te controleren of er tussendoor niet even wat lucht werd gehapt. Met spijt vermeldde de organisatie dat zes deelnemers moesten worden gediskwalificeerd, omdat zij tegen de voorschriften inzake het dragen van het gasmasker hadden gezondigd. Dergelijke overtredingen konden niet worden geduld. De onverbiddelijke handhaving van de gasmaskervoorschriften was geen detail, maar een weerspiegeling van het heersende paraatheidsdenken in 1940, toen de angst voor gasoorlogvoering, gevoed door ervaringen uit de Eerste Wereldoorlog, reëel en alomtegenwoordig was.

De foto's op deze pagina's geven een aardig beeld van de T.M.P.T. Men zag er vliegers als ge-gasmaskerde infanteristen, infanteristen als cavaleristen, paardevolkte-voet, ontembare motorduivels. (Geeft acht, orgaan van de Weermacht, Nederlands-Indië)

Sport als uitdrukking van de weerbaarheidsgedachte

Na de Tweede Wereldoorlog werd het idee achter de Tweedaagse Militaire Prestatie Tocht in Nederland opnieuw opgepakt en verder uitgewerkt, al zou het nog enkele jaren duren voordat de tocht daadwerkelijk kon worden hervat. In de eerste naoorlogse jaren bleef het lange tijd stil rond de TMPT. Wel nam het ministerie van Oorlog in 1952 een belangrijk besluit: in Legerorder nummer 112 werd vastgelegd dat het TMPT-kruis voortaan als officiële onderscheiding op het uniform mocht worden gedragen.

TMPT na de Tweede Wereldoorlog

Hoewel het formele besluit uit 1952 de basis legde voor het voortbestaan van de TMPT, kwam het daadwerkelijke initiatief tot hernieuwde organisatie in de jaren daarna vooral vanuit lokale kringen. Een van de eerste concrete signalen daarvan verscheen in 1954, toen het *Twentsch Dagblad Tubantia* berichtte dat tijdens een ledenvergadering van de afdeling Twenthe van de Algemene Vereniging van Nederlandse Reserveofficieren (AVNRO) was aangekondigd dat men in deze regio voornemens was de eerste naoorlogse TMPT te organiseren. Het hoofdbestuur van de AVNRO was niet op de hoogte van dit plaatselijke initiatief en toonde zich weinig gecharmeerd van deze gang van zaken. Het stelde zich op het standpunt dat de TMPT uitsluitend door de AVNRO zelf georganiseerd mocht worden, zoals ook vóór de oorlog het geval was, en verbood het voorgenomen evenement. De afdeling Twenthe verweerde zich met de mededeling dat zij dit initiatief hadden genomen naar aanleiding van een bijeenkomst in Hengelo, waar de landelijke propaganda- en ledenwerfactie onder de codenaam 'Tinus 200' was besproken en waarbij de

Twee deelnemers aan de TMPT 1956 poseren met hun fietsen voorafgaand aan het vervolg van de tocht.

Deelnemers aan de TMPT 1956 maken zich gereed voor vertrek en controleren hun uitrusting en fietsen langs het parcours.

Deelnemers aan de TMPT 1956 vertrekken per fiets vanaf een controlepost langs het parcours.

Doorstart 1955

krijgsmacht vier sportmedailles werden erkend, waaronder die van de TMPT. Aan deze erkenning waren echter voorwaarden verbonden. De TMPT diende open te staan voor militairen van alle rangen en van alle krijgsmachtdelen. Daarnaast moest de inhoud van de prestatietocht aantoonbaar aansluiten bij het beleid voor nationale sportevenementen binnen de krijgsmacht. Lettinga adviseerde het hoofdbestuur van de KVNRO hierin mee te gaan, want zonder (financiële) steun van Defensie hield het evenement op te bestaan. De KVNRO had namelijk niet de mensen en de middelen om het zelf te organiseren en te bekostigen. Het hoofdbestuur ging akkoord. Wel slaagde Lettinga er in overleg met de sportcommissie van Defensie in een aantal echte TMPT-onderdelen te handhaven, zoals het schieten, wandelen, fietsen en afstand schatten.

Na uitvoerig overleg besloot men tot een ingrijpende vernieuwing. Met ingang van 2003 werd de tocht opengesteld voor alle rangen van de krijgsmacht en inhoudelijk herzien. De TMPT werd omgevormd tot een dynamischer, fysiek zwaarder en eigentijds militair sportevenement. De inhoud van de prestatietocht paste in het beleid ten aanzien van de nationale sportevenementen binnen de krijgsmacht. De organisatie kwam in handen van de TMPT-commissie van de KVNRO samen met de LO/Sportorganisatie van de Koninklijke Landmacht.

TMPT NIEUWE STIJL

In 2002 werd de laatste TMPT in de oude stijl werd gehouden. De eerste TMPT nieuwe stijl in 2003 kende een veelbelovende start. Bijna 400 deelnemers verschenen op 27 en 28 mei aan de start en circa 83 procent volbracht de tocht met succes. Tegelijkertijd markeerde deze editie een duidelijke breuk met het verleden. Voor veel oudgedienden gingen de nieuwe, fysiek intensieve onderdelen te ver; voor anderen bood juist het open karakter en de toekomstgerichte koers nieuwe energie en betekenis.

Het meest vernieuwende element van deze TMPT nieuwe stijl is het karakter van de duo prestatie. De tocht wordt niet langer individueel volbracht, maar als

team van twee militairen: buddy's die samen de volledige opdracht uitvoeren. Dat betekent dat fysieke kracht, uithoudingsvermogen en technische vaardigheid hand in hand moeten gaan met kameraadschap, onderlinge steun en verantwoordelijkheid. Een team schrijft zich gezamenlijk in en draagt ook gezamenlijk de consequenties van elke tegenvaller of vertraging. De TMPT onderstreept daarmee een kernwaarde van het militair optreden: samen uit, samen thuis. De prestatietocht bestaat tegenwoordig uit twaalf opdrachten, die door teams van twee personen samen moeten worden uitgevoerd. Dat zijn de volgende onderdelen: 65 kilometer verplaatsen per fiets, kaartlezen per kajak, survivalbaan, nationale hindernisbaan, snelmars (2x), oriëntatieparcours te voet door ruw terrein, kaartleesopdracht per fiets, handgranaat werpen, afstand schatten, gewone mars en schietproef met Glock of Diemaco.

De vernieuwde TMPT kende een strak tijdschema: per dag moest een team binnen tien uur een volledige reeks opdrachten voltooien. Er werd deelgenomen in twee leeftijdscategorieën: senioren tot 45 jaar en veteranen vanaf 45 jaar, waarbij de fysieke belasting werd afgestemd op leeftijd en inzetbaarheid. Een van de meest kenmerkende onderdelen was de touwhindernisbaan, die binnen tien minuten moest worden afgelegd. Gedurende het gehele traject droeg het team een standaard munitiekist met zich mee, een tastbare herinnering aan het militaire karakter van de tocht.

Bij fietspech moeten deelnemers zelfstandig het mankement verhelpen om het parcours te kunnen vervolgen.

Na vele kilometers marcheren en met blaren op de voeten bereiken de deelnemers uiteindelijk de kazerne op legerplaats Crallo, 1989.

Deelnemers verlaten de Legerplaats Crallo bij het begin van de mars, 1989. Met routekaarten in de hand begon hier voor velen een beproeving waarin kaartlezen en mars vaardigheid centraal stonden.

onderscheid naar geslacht. Teams melden zich aan als buddyparen; fysieke belastbaarheid, militaire vaardigheden en onderlinge afstemming zijn bepalend. Wel bestaat er een Veteranenparcours, waarin bijvoorbeeld twee vrouwelijke deelnemers samen kunnen starten of een combinatie mogelijk is van een vrouwelijke deelnemer met een oudere mannelijke militair. Daarmee wordt rekening gehouden met fysieke verschillen, zonder afbreuk te doen aan het prestatieniveau of de betekenis van het behaalde TMPT-kruis.

De ontwikkeling van vrouwelijke deelname weerspiegelt de bredere ontwikkeling van de krijgsmacht zelf: geworteld in traditie, maar voortdurend in beweging. Wat ooit begon met een enkele moedige deelnemster is uitgegroeid tot een vanzelfsprekend en gewaardeerd onderdeel van de prestatietocht. Hun bijdrage is niet alleen sportief van betekenis, maar vormt ook een zichtbaar teken van een moderne,

inclusieve krijgsmacht waarin prestatie, kameraadschap en professionaliteit leidend zijn. Deze ontwikkeling werd ook zichtbaar in de cijfers: de deelname van vrouwen liet een duidelijke groeitrend zien. Het aantal dames verdubbelde van 32 in 2024 naar 64 in 2025, waarbij hun aandeel binnen het deelnemersveld zichtbaar toenam.

Tijdens de TMPT draait veel om de deelnemers. Maar achter elk onderdeel staat een ploeg die zorgt dat het veilig, eerlijk en professioneel verloopt. Vanuit de LO/Sportorganisatie Koninklijke Landmacht leverde de LO/Sportgroep GMK een stevige bijdrage aan de uitvoering van de TMPT op en rond de Generaal Winkelmankazerne. Kapitein Christiaan Bakhuizen, C-LO/Sportgroep GMK, doet hiervan in 2010 verslag.

De TMPT door de ogen van LO/Sportgroep

EEN STAP VOORWAARTS

“SMI Bouke Grootjans coördineerde de LO/Sportonderdelen die verspreid lagen over het terrein en daarbuiten. De communicatie verliep via mobiele telefoons, essentieel bij een evenement waar onderdelen kilometers uit elkaar liggen. Dat dit anno 2010 nog leerzaam kon zijn, bleek toen een van onze kritische succesfactoren niet geheel vertrouwd was met het apparaat. Het leverde hilariteit op binnen de groep, maar ook een praktische bijscholing. Aan het eind van de TMPT konden we vaststellen dat ook op digitaal gebied weer een stap voorwaarts was gezet.”

VERMOEIDHEID DOET VREEMDE DINGEN

“Bij het kajakonderdeel op de Plas van Zeumeren hadden sgt1 Jeroen Hartog en sgt Gijs Coppelmans de leiding. Kajakken gecombineerd met oriëntatie leek voor velen een welkome afwisseling na het fietsen en lopen. Toch bleek vooral op de tweede dag vermoeidheid een bepalende factor. Meerdere tweetallen raakten in verwarring tussen dicht bij elkaar geplaatste controlepunten, met bonustijd als gevolg. Een memorabel moment was de deelnemer die zichtbaar uitgeput bij het instappen vroeg: ‘Wat is de voorkant van de kajak?’ Zijn buddy wees hem droogjes op de positie van de stoelen. Ze haalden uiteindelijk gewoon de eindstreep. Ook logistiek ontbrak het niet aan dynamiek: een SCANIA die kajaks kwam ophalen zat vast in het terrein. Improviseren hoort bij de TMPT ook voor ons.”

In de aanloop naar het samenstellen van dit jubileumboek over 75 jaar TMPT ontpopte luitenant-kolonel b.d. Jan Talen zich tot de drijvende kracht achter het verzamelen van herinneringen aan de Tweedaagse Militaire Prestatie Tocht. Binnen het project vervulde hij feitelijk de rol van verbindingsman, een ware *liaison officer* en *point of contact* (POC). Vanuit zijn omvangrijke netwerk legde hij contact met oud-voorzitters van de organisatie, bracht hij oud-deelnemers opnieuw met elkaar in verbinding en fungeerde hij als centraal aanspreekpunt binnen het brede, vaak internationale TMPT-netwerk.

Herinneringen aan de TMPT Opgetekend door luitenant-kolonel b.d. ing Jan Talen veertig jaar lid TMPT-commissie

Veel van de oud-voorzitters en andere sleutelfiguren die in de loop der jaren hun stempel op de ontwikkeling van de TMPT hebben gedrukt, zijn inmiddels op gevorderde leeftijd. Desondanks wist Talen met geduld, respect, persoonlijke betrokkenheid en vasthoudendheid hun herinneringen vast te leggen. Daarmee bleven tal van ervaringen, anekdotes en persoonlijke beschouwingen bewaard voor de geschiedschrijving van de tocht. Talen zorgde er bovendien voor dat vele namen uit het verleden niet slechts in archiefstukken bleven bestaan, maar opnieuw betekenis kregen. Hij stimuleerde oud-voorzitters en deelnemers om hun herinneringen op

schrift te stellen en hun persoonlijke archieven te doorzoeken. Zo kwamen foto's, documenten en andere visuele getuigenissen uit vervlogen decennia opnieuw beschikbaar. Dankzij deze inspanningen kregen talrijke namen uit oude documenten weer een gezicht en een verhaal. Uit losse herinneringen, historische foto's en persoonlijke notities ontstond zo een levendig en menselijk beeld van de TMPT door de jaren heen. Zonder de waardevolle bijdrage van luitenant-kolonel Talen zou het samenstellen van dit jubileumboek aanzienlijk moeilijker, zo niet onmogelijk zijn geweest. De volgende persoonlijke anekdotes van Jan Talen bieden een inkijk in deze rijke geschiedenis, soms humoristisch, soms onverwacht, maar altijd doordrenkt met de kameraadschap en tradities die de TMPT inmiddels al 75 jaar kenmerken.

WEERSOMSTANDIGHEDEN

De TMPT wordt traditioneel gehouden in de twee dagen voorafgaand aan Hemelvaart. Toch blijft het weer ieder jaar een onzekere factor. Vooral op de tweede dag kan het weer beslissend zijn voor het aantal uitvallers en uiteindelijk voor het aantal deelnemers

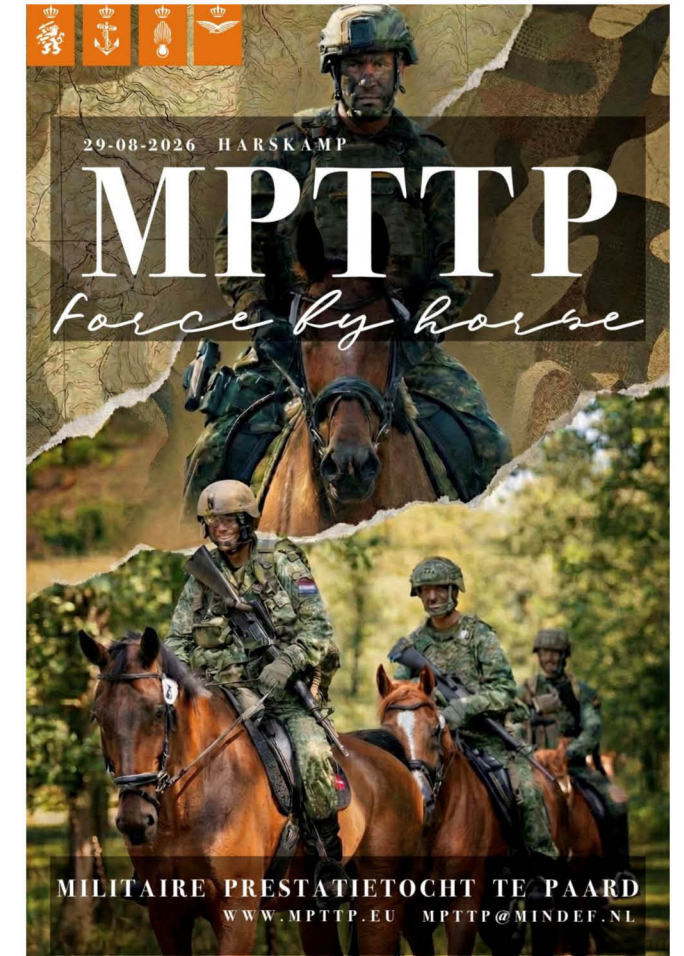
dat de felbegeerde medaille weet te behalen. Soms zijn de omstandigheden ronduit memorabel. In 1985 regende het bijvoorbeeld onafgebroken gedurende de gehele TMPT, een zeldzaamheid. Met name de fietsroute over de Bussumerheide veranderde in een ware beproeving. De onverharde paden veranderden in modderige sporen en lekke banden volgden elkaar in hoog tempo op. Banden plakken in de stromende regen vraagt geduld en precisie, twee zaken die tijdens een prestatietocht meestal schaars zijn. Aan het einde van de dag zaten niet alleen de fietsen, maar ook de gevechtspakken volledig onder de modder. Om te voorkomen dat de douches op Legerplaats Crailo verstopt raakten, besloot de organisatiecommissie tot een pragmatische oplossing. Bij de toegangspoort werden brandslangen uitgerold en iedere binnenkomende fietser werd eerst grondig afgespoten. Niemand maakte bezwaar, drijfnaat was men immers toch al.

NOSTALGIE

De TMPT had vroeger ook iets weg van een jaarlijkse reünie. Op maandagavond verzamelden officieren van de verschillende krijgsmachtdelen zich traditiegetrouw in de officiersmess op Crailo. Vanaf een uur of zes stroomde het terras vol en de gesprekken, herinneringen en sterke verhalen gingen vaak door tot ver na middernacht. Voor de messbedienden betekende dat een lange avond; de bierpomp draaide onafgebroken. De volgende ochtend begon al vroeg de autotocht van zo'n 140 kilometer door dorpen en steden in Utrecht en Gelderland. Om te voorkomen dat het tempo al te enthousiast werd opgevoerd, had de commissie de Marechaussee ingehuurd om snelheidscontroles uit te voeren. De tocht voerde in alle vroegte door dorpen waar de bakkers net hun ovens hadden opgestookt. De geur van versgebakken brood was voor veel deelnemers onweerstaanbaar. Regelmatig werd er even gestopt bij een bakkerij om de maag te vullen, want een officieel ontbijt op de kazerne ontbrak vaak. Tegen de late ochtend ontving de organisatie dan ook soms telefoontjes van burgemeesters die zich afvroegen waar al dat vroege militaire verkeer ineens vandaan kwam.

Voortzetting van een traditie

Voortzetting van een traditie

markeert de MPTTP haar 25-jarig jubileum, gelijktijdig met het 75-jarig bestaan van de TMPT. Deze bijzondere samenloop onderstreept de hechte, historisch gegroeide verbondenheid tussen beide tochten — een relatie die haar betekenis ontleent aan gedeelde tradities en gemeenschappelijke waarden. Waar de TMPT de militaire sportcultuur binnen de krijgsmacht levend houdt, draagt de MPTTP zorg voor het behoud en de voortzetting van het erfgoed van het bereden optreden, en geeft zij blijvend gestalte aan een traditie die diep verankerd is in de militaire geschiedenis. Evenals tijdens de jubileumedities van 1988 en 1998 wordt bij deze gelegenheid aan een select gezelschap deelnemers opnieuw de mogelijkheid geboden de kaartlees oefening te paard af te leggen. Daarmee wordt een traditie geëerd die ooit een vanzelfsprekend onderdeel vormde van de militaire slagorde en opleiding.

Wat in eerdere jaren nog gestalte kreeg als een bijzonder eerbetoon, heeft zich in de loop der tijd ontwikkeld tot een volwaardige militaire prestatietocht, waarin ruiter en paard gezamenlijk worden beproefd op discipline, vakmanschap en doorzettingsvermogen. Zo is het bereden optreden niet slechts behouden gebleven als herinnering, maar opnieuw bevestigd als levende praktijk, die een blijvende en waardige plaats inneemt binnen het militaire erfgoed.

Kapitein Willem van Gemeren

Johanna Arendina Leezer-Schaefer

Luitenant-kolonel Pieter Roetert Tak Labrijn

Reserve eerste-luitenant A.R. Kleyn

Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden

Kolonel b.d. Carel Albert Heshusius

Luitenant-kolonel b.d. Berthe Johanna van der Waag

Kolonel b.d. Aad L.C. Onderwater

Kapitein der Mariniers b.d. Frits Louw

Kolonel b.d. Gerard Lettinga

Luitenant-kolonel b.d. Maarten Peeters

Sergeant-majoor Guido van der Feen

Luitenant-kolonel Jos Oostdam

Pionier en prominent

In het volgende gedeelte van het boek is ruimte gemaakt voor biografische schetsen van pioniers en drijvende krachten achter de TMPT, van personen die van grote betekenis zijn geweest voor de tocht en die haar een herkenbaar gezicht hebben gegeven.

Gedurende de jaren twintig groeide Van Gemeren uit tot een ervaren vlieger en instructeur. Hij ontwikkelde zich snel tot een vaste waarde binnen de jonge militaire luchtvaart. Gedurende enige tijd trad hij op als commandant van de Mitrailleur- en Bommen-vliegtuigafdeling (M.B.V.A.), de voorloper van de latere Jachtvliegtuigafdeling. In 1925 verruilde hij deze functie voor het instructeurschap aan de Vliedschool, een rol die hem op het lijf geschreven bleek. In deze periode lag de nadruk sterk op opleiding: het veilig leren vliegen, navigeren, formatievliegen en het omgaan met steeds complexere vliegtuigen. Van Gemeren was nauw betrokken bij de vorming van jonge vliegers die later de ruggengraat van de Nederlandse militaire luchtvaart zouden vormen.

Als eerste luitenant-vlieger moest Van Gemeren in 1920 een noodlanding maken op het strand bij De Koog (Texel).

Rumpler C.VIII.

Rumpler C.VIII en een Fokker D.III op Soesterberg met oranje bollen op de romp.

In 1939 verscheen voor het eerst een vrouwelijke naam op de deelnemerslijst van de Tweedaagse Militaire Prestatie Tocht: J.A. Leezer-Schaefer. Achter deze initialen ging Johanna Arendina Schaefer schuil, geboren in 1902 te Amsterdam. Op 27 november 1924 trad zij in het huwelijk met Isbert Eugène Leezer, eerste-luitenant der infanterie. Daarmee werd zij deel van een uitgesproken militaire omgeving. Niet alleen haar echtgenoot was officier, ook haar schoonvader bekleedde een hoge militaire rang.

Johanna Arendina Leezer-Schaefer

1902—1991

De eerste vrouwelijke deelnemer aan de TMPT

Haar deelname aan de TMPT was in meerdere opzichten bijzonder. De tocht was in 1939 geen open sportevenement, maar een strikt militair georganiseerde prestatiemars onder auspiciën van de ANVRO. Deelname stond uitsluitend open voor militairen: officieren, reserveofficieren en officieren van landstormverbanden. Burgers waren uitgesloten. Dat gegeven is essentieel, want het betekent dat Johanna Leezer-Schaefer niet als gewone burger kan hebben deelgenomen. Haar aanwezigheid op de deelnemerslijst impliceert dat zij een formele militaire status moet hebben gehad.

LANDSTORMVRIJWILLIGSTER

Hoewel vrouwen in de jaren dertig geen reguliere militaire rang binnen de landmacht bekleedden, konden zij wel degelijk officieel deel uitmaken van de Vrijwillige Landstorm (VL). Uit de Handelingen van de Tweede Kamer blijkt dat al in 1921 vrouwelijke landstormvrijwilligers tot de sterkte van de organisatie behoorden. In 1922 telde men er zelfs 77, verdeeld over verschillende verbanden, waaronder de Motordienst en de Luchtwachtdienst. Deze vrouwen waren administratief ingeschreven, opgenomen in de sterktetabellen die aan de staatsbegroting werden toegevoegd en vielen onder militaire organisatie. Binnen de Vrijwillige Landstorm bood met name de Motordienst ruimte voor vrouwelijke inzet. Reeds in de jaren twintig namen vrouwen met eigen auto's deel aan oefeningen en manoeuvres. Krantenverslagen uit

die periode tonen hoe vrouwelijke automobilisten tijdens militaire oefeningen werden ingezet naast officieren en inspecteurs. De aanwezigheid van vrouwen in deze dienst was dus geen incidenteel verschijnsel, maar een erkend onderdeel van de organisatie. In de jaren dertig bleef deze structuur bestaan.

TOCH EEN MEDAILLE

De tocht zelf bleek echter een zware beproeving. Johanna Leezer Schaefer wist niet volledig aan de gestelde eisen van de prestatietocht te voldoen. Zij werd daarmee niet als geslaagde deelnemer aangemerkt. Toch werd haar optreden niet zonder erkenning gelaten en zij ontving hiervoor een speciale herinneringsmedaille.

Daarmee krijgt haar optreden in 1939 een dubbele betekenis. Enerzijds markeert haar naam het eerste vrouwelijke optreden binnen de geschiedenis van de TMPT. Anderzijds laat haar deelname zien dat vrouwen, hoewel zonder rang en buiten het traditionele officierskader, daadwerkelijk onderdeel konden zijn van het militaire bestel van voor 1940. In een krijgsmacht die in structuur en cultuur vrijwel volledig mannelijk was, vormt haar naam een vroege, tastbare aanwijzing van vrouwelijke aanwezigheid binnen de militaire wereld. Haar deelname in 1939 is daarmee niet slechts een curiositeit, maar een klein doch betekenisvol hoofdstuk in de geschiedenis van vrouwen binnen de Nederlandse defensieorganisatie.

Oefening van het Vrijwillige Landstorm Korps Motordienst. Vertrek van de vrijwilligers uit de Infanteriekazerne aan de Koudenhorn, 24 september 1934.

Deze functie werd later uitgebreid met dezelfde aanstelling bij de Koninklijke Marine in 1946 en bij de Koninklijke Luchtmacht in 1953. In 1970 volgde zijn benoeming tot inspecteur-generaal der Krijgsmacht. In 1954 ontving prins Bernhard de hoogste rangen binnen de drie krijgsmacht delen: generaal van de Koninklijke Landmacht, generaal-vlieger van de Koninklijke Luchtmacht en luitenant-admiraal van de Koninklijke Marine. Deze functies bekleedde hij tot zijn terugtreden in 1976. Voor zijn inzet tijdens de Tweede Wereldoorlog werd hij in 1946 onderscheiden met het Commandeurskruis der Militaire Willemsorde; voor zijn activiteiten als oorlogsvlieger ontving hij het Vliegerkruis. In 1984 werd hem bovendien het Verzetsherdenkingskruis toegekend.

Bezoek van veldmaarschalk Bernard Montgomery aan koningin Julliana der Nederlanden. Van links naar rechts: adjudant van Montgomery (onbekend), generaal Hendrik Johan Kruls, koningin Julliana, veldmaarschalk Montgomery en prins Bernhard, 11 november 1948.

Binnen het Korps Nationale Reserve (KNR) wordt fysieke inzetbaarheid beschouwd als een kernwaarde van het reservist-zijn. In die traditie heeft sergeant-majoor Guido van der Feen zich ontwikkeld tot een gezichtsbepalende figuur. Zijn naam is in de loop der jaren synoniem geworden met volharding, discipline en uitzonderlijke sportprestaties. In meerdere militaire sportdisciplines geldt hij als recordhouder; een status die niet voortkomt uit één enkele topprestatie, maar uit decennialange, consequente toewijding.

Sergeant-majoor Guido van der Feen 1971

Van startlijn tot erelijst

PRESTEREN OP HOOG NIVEAU

Zijn sportieve loopbaan kreeg vaste vorm in de Militaire Vijfkamp, waar techniek, kracht en uithoudingsvermogen samenkomen in één veeleisend geheel. Vanaf zijn eerste deelname in 2006 groeide hij uit tot een vaste waarde binnen de competitie. Met vijftien deelnames, waarvan tienmaal het vijfkampkruis, vestigde hij een record binnen het KNR dat nog altijd richtinggevend is. Zijn twee nationale titels in de categorie Masters 2 in 2016 en 2022 bevestigden wat binnen de krijgsmacht al langer werd erkend: Van der Feen behoort tot de absolute top van de militaire meerkampers.

Zijn recorddrift beperkt zich niet tot de vijfkamp. Tijdens het korpsappèl op de Korpsdag van de KNR in oktober 2025 ontving hij een bijzondere vermelding voor het voor de 32e maal succesvol voltooien van de Militaire Lichamelijke Vaardigheidsproef (MLV). 32 keer voldoen aan de gestelde normen was geen toeval, maar het resultaat van structurele discipline en blijvende trainingsarbeid.

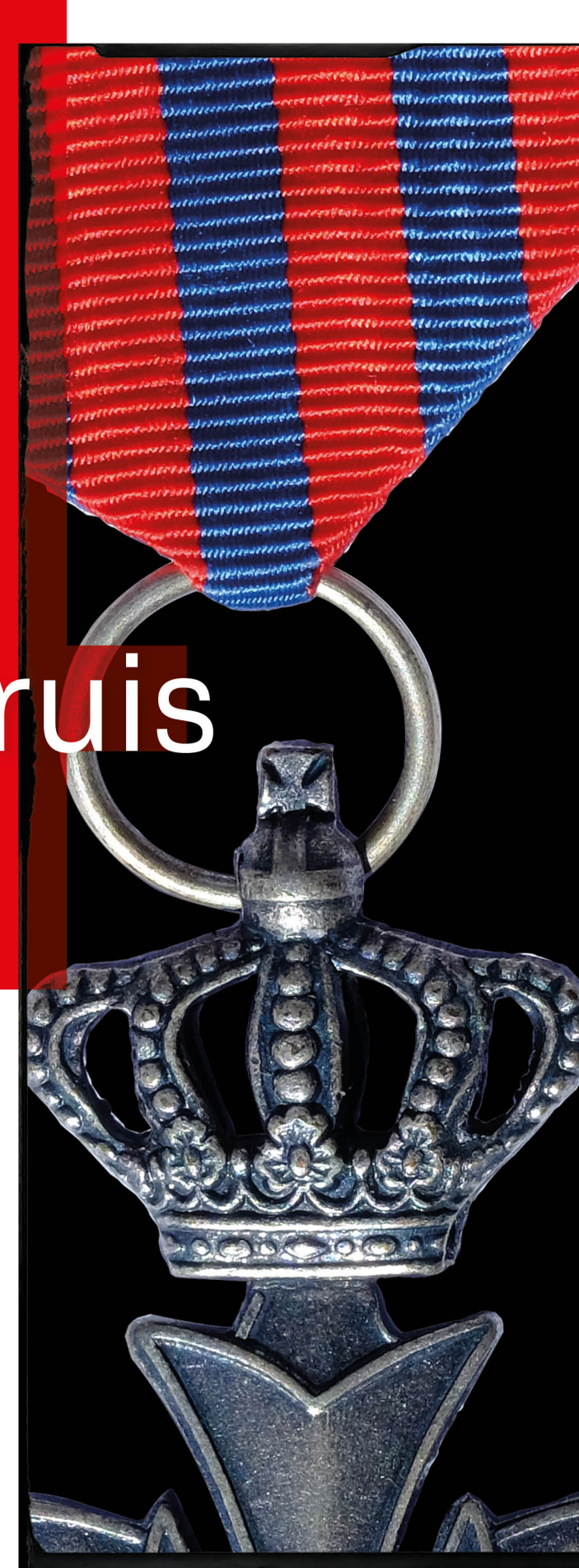
Ook bij de Tweedaagse Militaire Prestatie Tocht heeft hij zijn sporen ruimschoots verdiend. Met zestien succesvolle deelnames behoort hij tot de selecte groep militairen die meer dan vijftien keer de tocht voltooiden en daarmee zijn opgenomen in de erelijst. De TMPT vraagt om fysieke hardheid en mentale weerbaarheid; eigenschappen die Van der Feen in overvloed bezit.

Zijn uithoudingsvermogen beperkt zich geenszins tot militaire wedstrijden alleen. Inmiddels voltooide hij twintigmaal de Vierdaagse van Nijmegen – een prestatie die binnen de Nederlandse wandeltraditie op zichzelf al respect afdwingt. Die voortdurende terugkeer naar de startlijn typeert zijn karakter: niet de eenmalige overwinning, maar de herhaling, de volharding en de discipline vormen zijn handelsmerk. Wat begon als een persoonlijke uitdaging groeide uit tot een familieaangelegenheid. Zijn oudste zoon, werkzaam bij de KMAR, loopt in 2026 zijn tiende Vierdaagse, zijn dochter neemt voor de zevende maal en zijn jongste zoon staat voor de vijfde keer aan de start. Zijn echtgenote bekroonde haar eerste

Het TMPT-kruis

Ontstaan, vorm
en betekenis

Het rood geëmailleerde TMPT-kruis

Voor het succesvol afleggen van 25 TMPT's wordt het rood geëmailleerde kruis uitgereikt. In mei 1990 werd het eerste rood geëmailleerde kruis behaald door kolonel Paul Scharp. In 1996 volgde als tweede kolonel

KLu Aad Onderwater. In de jaren daarna volgden, tijdens de TMPT oude stijl, nog vier anderen. Bij de allereerste TMPT nieuwe stijl in 2003 werd het zevende rood geëmailleerde kruis uitgereikt. Pas elf jaar later, in 2014, volgde het achtste kruis, een jaar later nummer

negen en in 2016 het tiende en voorsnog laatste rood geëmailleerde kruis. Gezien de statistieken laat het elfde rood geëmailleerde kruis vermoedelijk nog tot ten minste 2031 op zich wachten.

Tijdens de vooroorlogse edities van de TMPT werden naast de kruisen diverse extra prijzen toegekend

Het TMPT-kruis

Tijdens de vooroorlogse edities van de TMPT werden bij de kruisuitreikingen ook extra prijzen toegekend. Zo ontvingen bij de editie van 1937

kapitein Van Roosmalen en luitenant Bolken een extra penning wegens het voorrijden. Naast het TMPT-kruis ontvingen zij tevens een aparte penning van de afdeling 's-Gravenhage van de AVNRO.